

Sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määruse nr 65 „Erihoolekandeteenuste rahastamine“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrust nr 65 „Erihoolekandeteenuste rahastamine“ (edaspidi *määrus nr 65*) muudetakse seoses autismispektri häirega täisealiste isikute ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalse maksumuse tõusuga 1. septembrist 2026. a.

Muudatusega tõstetakse pideva ja intensiivse äärmuslikult kahjustava käitumisega autismispektri häirega täisealiste isikute ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalset maksumust 700 euro võrra, et tagada vajadustele vastava teenuse kättesaadavus ja täiendavate teenusekohtade loomise võimalus. Muudatus võimaldab Sotsiaalkindlustusametil täita Tallinna Halduskohtu otsust.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna hoolekandeteenuste poliitika juht Sirlis Sõmer-Kull (e-post: sirlis.somer-kull@sm.ee) ja määruse mõjude osa analüüsiosakonna analüütik Priit Laanoja (e-post: Priit.Laanoja@sm.ee).

Määruse rahaliste vahendite analüüsi on teinud Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) sotsiaal- ja erihoolekande osakonna erihoolekande ja rehabilitatsiooni talituse juht Lagle Kalberg (e-post: lagle.kalberg@sotsiaalkindlustusamet.ee), sama talituse erihoolekande teenuseomanik Cärolyn-Angelika Liblik (e-post: Carolyn.Liblik@sotsiaalkindlustusamet.ee) ja SKA analüüsitalituse analüütik Kati Karelson (e-post: Kati.Karelson@sotsiaalkindlustusamet.ee).

Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kristella Kukk (e-post: Kristella.Kukk@sm.ee).

Määruse on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (e-post: virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määruse eelnõu on seotud riigi 2026. aasta riigieelarve seadusega. Eelnõuga tehtavad muudatused jäävad 2026. aasta riigieelarve piiresse ega too kaasa lisakulusid.

Eelnõuga muudetakse määruse nr 65 redaktsiooni, mis on avaldatud Riigi Teatajas avaldamismärkega RT I, 23.12.2025, 13.

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Määrus mõjutab halduskoormust. Täpsem kirjeldus halduskoormuse muutustest on esitatud seletuskirja punktis 4.2.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Autismispektri häirega täisealistele inimestele mõeldud ööpäevaringset erihoolekandeteenust (edaspidi ÕEaut) osutab Eestis 30.07.2026 seisuga üksnes AS Hoolekandeteenused, kokku 12 teenusekohal. Kõik teenusekohad on täidetud.

2026. aasta juuni lõpu seisuga ootas ÕEaut-i 38 inimest, kelle teenusevajadus on SKA poolt hinnatud. Tegemist on pideva ja intensiivse äärmuslikult kahjustava käitumise esinemisega inimestega, kes vajavad oma tervises seisundist tuleneva käitumise eripära tõttu turvaliseks teenuse saamiseks pidevat järelevalvet. Kuigi erihoolekandeteenuste vajadus on hinnatud ja erinevate teenuste järjekorras ootab rohkem inimesi, on nimetatud kliendigrupile täiendavate teenusekohtade loomise vajadus üks kriitilisemaid ja prioriteetsemaid. Samuti on oluline, et teenuse maksimaalne maksumus võimaldaks tagada tingimused ja piisavalt töötajaid klientide toetamiseks ning turvalisuse ja järelevalve tagamiseks.

18.08.2026 jõustus Tallinna Halduskohtu otsus haldusasjas nr 3-25-2368¹, millega kohustati SKA-d looma kaebajale riigieelarveline ÕEaut teenusekoht ning suunama isik teenusekohale kahe kuu jooksul alates kohtuotsuse jõustumisest. See tähendab, et teenusekoht tuleb luua hiljemalt 18.10.2026. Kohtuotsus suurendab oluliselt vajadust tagada täiendavate teenusekohtade kiire loomine ning vähendada sarnaste kohtuvaidluste ja võimalike kahjunõuete riski riigile.

Lisaks täiendavate teenusekohtade loomise kriitilisele vajadusele ei kata praegune teenuse riigi poolt hüvitatav maksimaalne maksumus teenuse nõuetekohaseks osutamiseks vajalikke kulusid. Seetõttu ei ole võimalik avada uusi kohti ilma teenuse maksimaalse maksumuse tõstmiseta.

Eelnõukohase määrusega tõstetakse ÕEaut-i maksimaalset maksumust 700 euro võrra, 5983 eurolt 6683 euroni alates 01.09.2026. Teenusekoha maksumuse tõusuga on paremini võimalik tagada tegelikele vajadustele vastav tegevusjuhendaja töötasu ning täiendavatele tegevusjuhendajatele mõeldud koolituste kulud. Nimetatud teenuse puhul on ette nähtud kõige rohkem tegevusjuhendajaid ühe teenusesaaja kohta: sotsiaalkaitseministri määrus nr 65: 6-liikmelises kolme tegevusjuhendajaga grupis väljaspool ööaega ning vastavalt isikute vajadustele vähemalt kahe tegevusjuhendajaga grupis ööajal – st päeval kolm tegevusjuhendajat kuue teenusesaaja kohta ja öösel vähemalt kaks tegevusjuhendajat kuue teenusesaaja kohta. Kuna selle teenuse puhul on ranged personalinõuded, on tegemist kõige kallima erihoolekandeteenusega. Praegu kehtiva SKA kulumudeli järgi peaks ÕEaut-i maksumus olema 2026. aastal 6587 eurot ja 2027. aastal 6885 eurot (01.01.2026 seisuga on kehtiv hind 5983 eurot kuus). Uue teenuse maksumuse korral jääb järgmisel aastal teenuse maksumus jätkuvalt kulumudelil madalamaks, kuna kehtiv eelarve võimaldab vaid osaliselt teenuse hinda korrigeerida.

2026. aasta I kvartalis on tegevusjuhendaja keskmine töötasu olnud 1508 eurot (Statistikaameti palgaandmed). ÕEaut-i maksumuse tõstmise järel on võimalus ÕEaut-i tegevusjuhendaja töötasu tõsta, aga lõpliku otsuse teeb tööandja. Erihoolekandes töötavatele tegevusjuhendajatele ei ole kehtestatud kollektiivlepingu alusel töötamist, seega otsustab tööandja ise, kui suure osa ta töötasudeks tasub.

Samuti võimaldab teenuse maksimaalse maksumuse tõus korraldada töötajatele sihtrühmaga tööks vajalike erioskuste koolitust. Tegevusjuhendajana töötaval inimesel peab olema keskkharidus ja läbitud valdkonnas töötamiseks 260-tunnine tegevusjuhendaja koolitus. Lisaks omavad ÕEaut-i osutavad tegevusjuhendajad täiendavat väljaõpet äärmusliku abi- ja toetusvajadusega sihtrühmaga toimetulekuks (sotsiaalkaitseministri 26. aprilli 2022. a määrus nr 38 „Tegevusjuhendaja ettevalmistusnõuded ja nõuded koolitusele“ § 2 lg 4), mida tavapärase erihoolekandeteenuse osutamisel töötava tegevusjuhendaja ettevalmistusnõuded ei eelda ja koolituskava ei sisalda. Praegune autistidele teenust osutav asutus (AS

¹ [3-25-2368/39-Riigi Teataja](#)

Hoolekandeteenused) on oma töötajatele teinud lisakoolitusi asutuse sees spetsiifiliselt autismispektri häirega inimeste eripärade mõistmise ja juhendamise teemal, et tagada teenuse parem kvaliteet.

Maksimaalset maksumust suurendatakse olemasolevate eelarveliste vahendite piires, kuna samaaegselt kujundatakse ümber osa olemasolevaid teenusekohti. Ümberkujundamiseks vähendatakse kogukonnas elamise teenuse (edaspidi KE) teenusekohti 20 ja ööpäevaringse hoolduse kuuese üksuse (edaspidi ÕE-6) teenusekohti kuue võrra, tegemist on riigieelarveliste kohtadega, mis on praegu tühjad. Nimetatud teenusekohad kuuluvad AS-ile Hoolekandeteenused (riigile kuuluv äriühing). Teenusekohtade ümberkujundamine võimaldab suunata ressursid suurema toetusvajadusega teenustele. Muudatus võimaldab avada 12 uut teenusekohta 2026. aastal alates 1. septembrist ning vähendada pea kolmandiku võrra ÕEaut osutamise kohtade järjekorda.

Paragrahvi 1 punktiga 1 muudetakse määruse § 2 lõiget 5¹. Muudatuse tulemusena on autismispektri häirega täisealisel isikul õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 6683 eurot varasema 5983 euro asemel.

Paragrahvi 1 punktiga 2 muudetakse määruse § 2¹. Muudatuse tulemusel suurendatakse ka erihoolekandeteenuste maksimaalset maksumust uue teenusekoha loomisel autismispektri häirega isikule ööpäevaringse erihooldusteenuse osutamisel. Uus maksumus on 13 032 eurot varasema 11 667 euro asemel.

Paragrahvis 2 on sätestatud määruse jõustumine 1. septembril 2026. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Määruses esitatud muudatused mõjutavad erihoolekandeteenuse osutajaid, teenusesaajaid ja SKA-d. Mõju esineb peamiselt kahes valdkonnas: sotsiaalne mõju ja majanduslik mõju.

Mõju erihoolekandeteenuse saajale

Muudatused puudutavad autismispektri häirega teenusesaajaid. Muudatus võimaldab luua täiendavaid teenusekohti teenuse järjekorras olevatele inimestele. 2026. aasta juunikuu seisuga on ÕEaut-i järjekorras 38 inimest, muudatus võimaldab luua 12 uut teenusekohta ning vähendada järjekorda pea kolmandiku võrra.

Teenuse hinna tõus mõjutab erihoolekandeteenuse saajaid kaudselt, kuid oluliselt. Teenuste hindade tõstmise eesmärk on tagada teenuseosutajate võimekus pakkuda teenust ning leida kvalifitseeritud töötajaid, kes ka püsivalt tööle jääksid. Kvalifitseeritud ja püsiva personali abil on inimestel võimalik saada kvaliteetsemat teenust, mis aitab kaasa nende seisundi säilitamisele ja/või parandamisele.

Erihoolekandeteenuse pakkujad

Maksimaalsete maksumuste tõstmine pakub ÕEaut-i osutajatele leevendust teenuse osutamisega seotud kuludega toimetulekuks. Muudatus võimaldab kaasata teenuse osutamiseks vajalikku personali ja neid koolitada. Praegu osutab ÕEaut-i üks erihoolekandeteenuse osutaja – AS Hoolekandeteenused. Muudatusel on mõju ka neile teenusepakkujatele, kellel oleks huvi teenusekohti luua, kuid kes ei ole seda rahaliste võimaluste puudumise tõttu saanud teha. Muudatusega on tegemist ÕEaut-i osutajatele olulise majandusliku mõjuga. Teenusekoha maksumuse tõus 700 euro võrra ei ole mitte tegeliku

vajaduse ja olemasoleva kohamaksumuse vahe, vaid kompromiss ehk olemasolevate eelarveliste vahendite abil teenusekoha tegeliku maksumuse vahe osaline kompenseerimine.

Mõju riigiasutustele, avaliku sektori kuludele ja tuludele

Kirjeldatud muudatus ei mõjuta avaliku sektori kulusid. Muudatus tehakse kehtiva eelarve piires.

4.2. Mõju halduskoormusele

Eelnõuga ei kehtestata teenuseosutajatele uusi regulaarseid teabe esitamise, aruandluse ega muid halduskohustusi. Teenuse maksimaalse maksumuse muutmine toimub olemasoleva rahastamiskorra raames ning uus maksumus rakendub teenuseosutajatele täiendavate toiminguteta.

Vähene ühekordne halduskoormus võib kaasneda nendele teenuseosutajatele, kes soovivad luua uusi teenusekohti ja peavad selleks esitama SKA-le kehtiva korra kohase taotluse. Eeldatavasti puudutab see piiratud arvu teenuseosutajaid. SKA-le kaasneb ühekordne töökoormus taotluste menetlemise, rahastamisotsuste või lepingute muutmise ja vajalike korralduslike toimingutega.

Arvestades toimingute ühekordset iseloomu, adressaatide väikest arvu ja asjaolu, et taotlused esitatakse olemasoleva menetluskorra alusel, ei ole muudatuse mõju halduskoormusele ega SKA töökoormusele oluline.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks vajalikud kulud jäävad erihoolekandeteenuste riigieelarve vahendite piiresse, kinnitatud erihoolekandeteenuste baaseelarve 2026. aastal on 57 671 297 eurot (tabel 1).

	2026	2027	2028	2029	2030
Kinnitatud baaseelarve	57 671 297	57 671 297	57 671 297	55 007 297	55 007 297

Tabel 1. Erihoolekandeteenuste baaseelarve 2026–2030 (*Allikas: SKA*)

ÕEaut-i hinnatõusu kulude katteks vajalikud vahendid leitakse teenuste ümberkorraldamisega vabanevate vahendite arvelt vastavalt tabelile 2.

Teenuse kirjeldus	2026	2027	2028	2029	2030
20 KE koha vähendamine alates 01.09.2026, kokkuhoid	54 080	162 240	162 240	162 240	162 240
6 ÕE-6 koha vähendamine alates 01.09.2026, kokkuhoid	26 928	80 784	80 784	80 784	80 784
ÕEaut-i hind tõuseb alates 01.09.2026, lisakulu, sh:	-67 200	-201 600	-201 600	-201 600	-201 600
... 12 olemasoleva koha hinnatõus alates 01.09.2026	-33 600	-100 800	-100 800	-100 800	-100 800
... 12 uue koha hinnatõus alates 01.09.2026	-33 600	-100 800	-100 800	-100 800	-100 800

Teenuse kirjeldus	2026	2027	2028	2029	2030
ÕEaut-i koha loomise toetusmeede uue hinnaga, lisakulu. (Toetusmeetme lisakulu on arvestatu 2026. a kolme kuu kohta ($0,95 * 700 * 3 * 12$)).	-23 940	0	0	0	0
KOKKU	-10 132	41 424	41 424	41 424	41 424

Tabel 2. ÕEaut-i maksumuse tõusu 700 eurot kuus alates 01.09.2026 lisakulu ja kohtade vähendamise mõju eelarvele perioodil 2026–2030 (Allikas: SKA)

ÕEaut-i hinnatõus 700 euro võrra kaetakse 20 kogukonnas elamise teenuse ja kuue ööpäevaringse hoolduse 6-ses üksuses teenuse osutamise lõpetamisega alates 01.09.2026. 2026. aastal tekkiva lisakulu (10 132 eurot) katab SKA erihoolekandeteenuste 2026. aasta prognoositavate eelarvevahendite jäägi arvelt. Aastatel 2027–2030 jääb jääk 41 424 eurot, mida kasutatakse eelarve raames muude erihoolekandeteenuste osutamisega seotud kulude katteks.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2026. a. Jõustumiskuupäev on seotud uute teenusekohtade avamise ja olemasolevate teenusekohtade ümberkujundamise kavandatud ajaga ning eelnõu rakendamise aluseks olevad eelarvearvestused on tehtud alates sellest kuupäevast.

Kuna erihoolekandeteenuse maksimaalne maksumus on kehtestatud ühe kalendrikuu kohta ja teenuse rahastamise arvestus toimub kuupõhiselt, võimaldab määruse jõustumine kuu esimesel päeval rakendada uut maksumust kogu arvestusperioodi suhtes. See väldib kuu keskel toimuva hinnamuutusega kaasnevat proportsionaalse arvestamise vajadust ning teenuseosutajate ja SKA täiendavat töökoormust.

Muudatus ei kehtesta teenuseosutajatele uusi kohustusi, vaid suurendab teenuse osutamiseks hüvitatavat maksimaalset maksumust. Seetõttu ei ole pikem kohanemisaeg vajalik. Määruse jõustumine 1. septembril 2026 võimaldab alustada täiendavate teenusekohtade loomist võimalikult kiiresti ning parandada suure abivajadusega inimeste juurdepääsu teenusele.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati EIS-i kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks MTÜ-le Eesti Hoolekandeesutuste Liit, MTÜ-le Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit, Eesti Puuetega Inimeste Kojale ja Sotsiaalkindlustusametile.

Eelnõu kohta esitasid arvamuse MTÜ Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit, Eesti Puuetega Inimeste Koda ja Eesti Hoolekandeesutuste Liit. Sotsiaalkindlustusamet toetas eelnõud. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu vaikimisi.

Märkustega arvestamise tabel on seletuskirja lisas.